(इंग्रजीत टंकलिखित न्यायनिर्णयाचा मराठी अनुवाद)

[१९९६] ३ एस. सी. आर. ५२४

टेलिकॉम डिस्ट्रिक्ट मॅनेजर, गोवा आणि इतर

- विरुद्ध -

व्ही. एस. डेमपो अँड कंपनी आणि इतर

१८ मार्च १९९६

[न्यायमूर्ति के. रामास्वामी आणि न्यायमूर्ति जी. बी. पटनायक]

भारतीय तार अधिनियम, १८८५:

कलम ७बी - चा अर्थ

दूरध्वनी - अभिदाता - बिलिंग विवाद - केंद्र सरकारद्वारे नियुक्त करण्यात येणाऱ्या लवादाद्वारे विवादाचे निर्धारण - लवादाला निर्देशन - असा निर्णय दिला की अधिनियमांतर्गत प्राधिकाऱ्यांना व्यादिष्ट करण्यात येते की न्यायालयाच्या कोणत्याही निर्देशाशिवाय लवादाकडे निर्देशन करावा - भारतीय संघराज्याने जारी केलेल्या न्यायालय-प्रशासकीय सूचना ज्यामध्ये न्यायालयाचा निर्देशन असेल तेव्हाच विवादाचा निर्देशन देण्यात येईल - असा निर्णय दिला की कलम ७बी मध्ये वापरलेल्या भाषेचा अवमान करण्यासाठी कलम ७ब-च्या उद्दिष्टाचे स्पष्टीकरण दिल्या गेले.

दिवाणी अपीलीय अधिकारिता : दिवाणी अपील क्रमांक १०००५-०७/१९९५ मधील आय. ए. क्रमांक ४-६.

रिट याचिका क्रमांक ३९८/१९९४, १३४/१९९४ आणि १९२/१९९४ मधील मुंबई उच्च न्यायालयाच्या दिनांक ३१.३.९५ रोजीच्या न्यायनिर्णय आणि आदेशावरून.

अपीलकर्त्यांसाठी, आर. वेणुगोपाल रेड्डी आणि अनिल कटियार.

न्यायालयाचा खालील आदेश देण्यात आला :

याचिका फलकावर घेण्यात आल्या.

दिवाणी रिट याचिका क्रमांक ३९८/१९९४ आणि आणि इतर याचिका यामध्ये दिनांक ३१ मार्च १९९५ रोजी मुंबई उच्च न्यायालय, पणजी खंडपीठाने दिलेल्या न्यायनिर्णयावरून विशेष अनुमतीने हे अपीले उद्भवले. ही वस्तुस्थिती उत्तरवादींनी दोन बिलांसाठी एक रक्कम रु. ९९,१९६ व दुसरे रक्कम

रु.७१,२८० करिता उपस्थित केलेल्या वादाशी संबंधित आहे. अपीलकर्ता-युनियन ऑफ इंडियाने अशी भूमिका घेतली आहे की त्यांनी जारी केलेल्या प्रशासकीय सूचनांनुसार, जोपर्यंत अभिदाता न्यायालयात जात नाही आणि न्यायालय भारतीय तार अधिनियमाच्या कलम ७बी अंतर्गत लवादाच्या नियुक्तीसाठी निर्देश देत नाही तोपर्यंत हा वाद पाठवला जाऊ शकत नाही. कलम ७बी खालीलप्रमाणे आहे :

> " ७- बी विवादांचे लवाद : (१) या अधिनियमात अन्यथा स्पष्टपणे तरतूद केल्याखेरीज, जर कोणत्याही तार आणि तार प्राधिकरणाशी संबंधित कोणताही विवाद आणि ज्या व्यक्तीच्या फायद्यासाठी लाइन, साधने किंवा उपकरणे प्रदान केली गेली आहेत किंवा प्रदान करण्यात आली आहे, यासंबंधी कोणताही विवाद असल्यास, विवाद लवादाद्वारे निर्णीत केला जाईल. आणि, अशा निर्धारणासाठी केंद्र सरकारने नियुक्त केलेल्या लवादाकडे, विशेषतः त्या वादाच्या निर्णयासाठी किंवा सामान्यतः या कलमांतर्गत विवादांच्या निराकरणासाठी पाठविला जाईल.
>
> (२) उपकलम (१) अन्वये नियुक्त केलेल्या लवादाचा निवाडा हा विवादातील पक्षांमध्ये निर्णायक असेल आणि त्यावर कोणत्याही न्यायालयात प्रश्न उपस्थित केले जाणार नाहीत.

त्याचे वाचन असे सूचित करते की जर तार प्राधिकरण आणि ज्या व्यक्तीच्या फायद्यासाठी तार, उपकरणे किंवा साधने पुरवली गेली आहेत किंवा पुरवल्या गेलेली आहेत अशा व्यक्तीमध्ये कोणत्याही तार मार्ग, साधन किंवा उपकरणासंदर्भात कोणताही वाद उद्भवला तर तो वाद लवादाद्वारे निर्णीत केला जाईल. असा निर्णय एकतर विशेषत: विवादाच्या निर्धारासाठी किंवा सामान्यतः या कलमाखालील विवादाच्या निर्णयासाठी केंद्र सरकारने नियुक्त केलेल्या लवादाकडे पाठविला जाईल. लवादाचा निवडा हा वादातील पक्षांमध्ये निर्णायक असेल आणि त्याच्या योग्यतेवर न्यायालयात प्रश्न उपस्थित करणे प्रतिषिद्ध आहे. अन्यथा, हे स्पष्ट होईल की मीटरच्या बिलिंगबद्दल आणि अभिदातावरील दायित्वासंबंधी कोणताही विवाद जेव्हा त्याच्या योग्यतेवर वादातीत असेल तेव्हा तो केंद्र सरकारने लवादाकडे पाठवला पाहिजे. लवादाचा निवाडा अंतिम असेल. अलीकडील एका निकालात, अधिनियमाच्या तरतुदींचा विचार करून, या न्यायालयाने स्पष्ट केले आहे की जेव्हा लवादाचा निवडा अंतिम असेल, तेव्हा तो केवळ न्यायालयीन पुनर्विलोकनच्या अधीन असेल. उच्च न्यायालय किंवा या न्यायालयाद्वारे न्यायिक पुनर्विलोकन तेव्हाच शक्य होईल जेव्हा लवाद त्याच्या निष्कर्षांच्या समर्थनार्थ, मग ते तांत्रिक असो किंवा तथ्यात्मक या आधारावर कारणे देईल. भारतीय संघराज्याने जारी केलेल्या प्रशासकीय सूचना की जेव्हा न्यायालयाकडून निर्देशन असेल तेव्हाच हा वाद पाठवला जाईल, हे स्पष्टपणे कलम ७बी मध्ये

वापरलेल्या भाषेचे उल्लंघन आहे. प्राधिकरण वाजवी मर्यादेत कार्य करते हे पाहण्यासाठी केवळ विवाद पाठविण्याचा अधिकार संसदेने दिला आहे आणि जेव्हा अभिदाता दिवाणी न्यायालयात वाद घालण्याऐवजी मीटर रीडिंग किंवा उपकरणे चालवण्याच्या अचूकतेवर विवाद करतात, कलम ७बी अन्वये लवादाने निर्णय घेतला पाहिजे. निःसंशयपणे, प्रलंबित कार्यवाही, सरकारी महसूल सुरक्षित करण्यासाठी आणि अधिनियमांतर्गत संकल्पित केलेल्या विद्युत कार्यांचा प्रवाह सुरक्षित करण्यासाठी अनावश्यक विलंब न करता प्रवर्तन करण्याचा या अधिनियमाचा हेतू होता. अशा परिस्थितीत, आमचे असे मत आहे की उच्च न्यायालयाने असे निर्देश देणे योग्य आहे की अधिनियमांतर्गत असलेल्या प्राधिकरणास कलम ७बी अंतर्गत न्यायालयाच्या कोणत्याही निर्देशाशिवाय निर्देशन देण्याचे व्यादिष्ट करावे आणि आवश्यक असल्यास ग्राहकाने न्यायालयात जावे.

त्यानुसार वरील निर्देशांसह अपिले खारीज करण्यात येतात. खर्चाबाबत आदेश नाही.

अपिले खारीज करण्यात आले.

<u>अस्वीकरण</u>

"या न्यायनिर्णयाच्या मराठी भाषेतील अनुवादाचा वापर हा पक्षकारास त्याचा/तिच्या मातृभाषेमध्ये त्याचा अर्थ समजून घेण्यापुरताच मर्यादित राहील आणि त्याचा इतर कोणत्याही कारणाकरिता वापर करता येणार. तसेच, इंग्रजी भाषेतील न्यायनिर्णय हाच सर्व व्यावहारिक आणि कार्यालयीन वापराकरिता विश्वसनीय असेल आणि तोच त्यातील आदेशाच्या निष्पादन आणि अंमलबजावणीकरिता वैध मानला जाईल".